

PLÁN PROTI ŠIKANOVÁNÍ VE ŠKOLE

I. Předmět

Tento program slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole, zaměřuje se především na prevenci šikanování a ukazuje postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy.

Tento program je nedílnou součástí Primární prevence sociálně atologických jevů ve škole a Minimálního preventivního programu školy.

II. Vymezení základních pojmů

Šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Podoby šikanování jsou:

- a) přímá podoba šikany: fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, slovní útoky v podobě nadávek, pomluvy, vyhrožování, ponižování, sexuální obtěžování až zneužívání, kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.)
- b) nepřímá podoba šikany: demonstrativní přehlížení, ignorování žáka či žáků

Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).

Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).

Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

III. Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

Škola je odpovědná v souladu s ustanovením § 29 zákona č. 5651/2004 Sb., školský zákon. Je povinná zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku

rizikového chování (sociálně patologických jevů). Viz směrnice ředitele školy k bezpečnosti a ochraně zdraví žáků.

Pedagogický pracovník je odpovědný podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Bude-li znám případ šikanování a pedagogický pracovník nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, vystavuje se riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřešetření trestného činu (§168, 167 trestního zákona).

IV. Prevence proti šikanování

Základem prevence šikanování a násilí ve škole je:

- a) **Školní vzdělávací program** pro gymnázium J. A. Komenského Nové Strašecí č.j. 28409, který podporuje pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky, mezi žáky a učiteli, a usiluje o vytváření bezpečného prostředí školy.
- b) **Systém primární prevence SPJ**, který je dán Směrnicí k primární prevenci sociálně patologických jevů u žáků a Minimálním preventivním programem.
- c) **Systém dalšího vzdělávání školy**, kam patří:
vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů, v podpoře a upevňování zdravých třídních norem žáků jako prevenci šikanování vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování
- d) **Informování** pedagogických pracovníků a žáků o problematice šikanování.

Pedagogičtí pracovníci jsou informováni prostřednictvím ŠMP, který zpracoval informace o šikaně v PC podobě. Žáci se s touto problematikou seznamují zejména při výuce některých předmětů (BIO, CHE, ZEM, ZSV, DĚJ,...).

- e) **Zpracování prevence proti šikanování do školního řádu a dodržování školního řádu.**
- f) **Spolupráce se specializovanými institucemi** – při předcházení případům šikany škola bude spolupracovat s těmito institucemi:
 - v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry
 - v resortu zdravotnictví – s pediatrií a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči
 - v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou)

Školní metodik prevence informuje o krizové telefonní lince k šikaně pro učitele, žáky a jejich rodiče

V. V. KRIZOVÝ PLÁN A POSTUPY ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ

A. Postup pedagogického pracovníka

- a) Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
- b) Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
- c) V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.
- d) Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.
- e) Navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů.

B. Postup ředitele školy

- a) Přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák).
- b) Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.
- c) V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů.
- d) Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.
- e) V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogickopsychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
- f) V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
- g) V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
- h) Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

- i) Oznámi orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.
- j) Projedná v pedagogické radě potrestání agresorů.

C. VYŠETŘOVÁNÍ ŠIKANY

Vyšetřování počáteční šikany:

1. **Rozhovor s informátory a oběťmi** (o vnějším obrazu šikanování, užitečné je konzultovat podezření na šikanu s dalšími učiteli, při rozhovoru s obětí je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci)
2. **Nalezení vhodných svědků** (vytipovat členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat, vybrat žáky, kteří s obětí sympatizují, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech)
3. **Individuální, případně i konfrontační rozhovory se svědky** (zásadní chybou je konfrontace oběti a agresora)
4. **Ochrana oběti** (šikanované dítě chránit po dobu, než se šikana vyřeší, zajistit bezpečné příchody a odchody ze školy, v závažném případě šikany nechat dítě doma)
5. **Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi** (vždy až poslední krok při vyšetřování, je třeba se dobře připravit, shromáždit důkazy, jinak se jedná o ztrátu času, většinou se dá použít princip „přitlačení“ ke zdi, např. agresora upozorníme, že při jakémkoliv náznaku šikanování bude jejich potrestání přísnější, případně to bude ohlášeno na policii, někdy lze tento krok vynechat a rovnou svolat výchovnou komisi)
6. **Výchovná komise** (nejpřístupnější způsob zastavení šikany je tzv. metoda vnějšího nátlaku, tedy výchovná komise, užitečná je promyšlená struktura programu, v praxi se osvědčila následující orientační posloupnost vedení jednání:
 - a) Seznámení rodičů s problémem
 - b) Postupné vyjádření všech pedagogů
 - c) Vyjádření žáka
 - d) Vyjádření rodičů
 - e) Rozhodování komise za zavřenými dveřmi
 - f) Seznámení rodičů a žáka se závěrem komise
7. **Rozhovor s rodiči oběti** (je-li třeba, může proběhnout spolupráce s rodiči oběti již na úrovni informátorů, případně na úrovni ochrany oběti)
8. **Práce s celou třídou** (šikana je trvalý problém, který po čase neustane, nejlepší prevencí je budovat trvale a systematicky kamarádké a bezpečné vztahy v celé třídě, máme-li možnost, využijeme ke změně vztahů ve třídě spolupráci s profesionály z některých servisních zařízení (Středisko výchovné péče, pedagogickopsychologická poradna, OS Společenství proti šikaně apod.)

Vyšetřování pokročilé šikany s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí

vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

1. **Překonání šoku pedagoga a bezprostřední záchrana oběti**
(v případě nutnosti přivolat na pomoc ostatní kolegy např. pískáním na píšťalku, důležité je, aby pedagog, který šikanování odhalil, nenechal žáky bez dozoru, především je třeba zachránit oběť z dosahu agresorů)

2. **Domluva pedagogů na spolupráci a postupu vyšetřování**
(je-li situace natolik závažná, je na místě, aby ostatní učitelé přerušili vyučování a domluvili se, kdo a co bude dělat, osvědčilo se pověřit některého ze žáků dozorem ve třídě, ze které učitel odešel na pomoc kolegovi)

3. **Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi**
(některý z vyučujících zajistí hlídání celé třídy, ve které došlo k násilí, ten žákům nedovolí komunikovat mezi sebou, nebo se třída rozdělí do menších skupinek a ty se rozmístí do volných místností – kabinet, kuchyňka, volné třídy)

4. **Pokračující pomoc a podpora oběti**
(je-li oběť zraněna, zajistíme lékařskou pomoc a co nejdříve informujeme rodiče oběti, není-li oběť zraněna poskytneme jí psychickou pomoc, navodíme pocit bezpečí a ochrany, snažíme se šetrně zjistit, co se stalo a kdo ji ublížil)

5. **Nahlášení policii**
(důležité je ohlášení brutálního násilí na policii, jedná se o trestný čin)

6. **Vlastní vyšetřování**
(bezpodmínečně nutné je dokončení vyšetřování ještě týž den, kdy se šikana provalila, aby se pachatelé nemohli domluvit a ovlivnit svědky, je potřeba mluvit se všemi žáky, nejprve provedeme rozhovor s obětí – umožňuje-li to její zdravotní stav, potom je třeba vytipovat svědky a se všemi provést individuální (případně konfrontační) rozhovory, rozhovory s agresory necháváme nakonec, protože právě oni lžou, zapírají a snaží se dát falešnou stopu)

D. Spolupráce se specializovanými institucemi a Policií ČR

Při řešení případů šikany spolupracovat s institucemi (viz kapitola 4)
Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) – Policie ČR, orgán sociálně právní ochrany dítěte.

E. Postup rodičů při podezření na šikanování

Postup při podezření na šikanování, o kterém jsou informováni, by měl být následující:

1. Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.
2. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků

včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy.

3. V případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy.

VI. Přílohy

Příloha 1:

Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamoceny, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věci nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!)

Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávalo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.

- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Svě zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- • Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- • Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- • Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- • Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- • Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- • Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- • Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Příloha 2:

Stádia šikanování

- 1) **ostrakismus** – klasická psychická šikana, kdy nedochází k fyzickému násilí (pomlouvání, hanlivé oslovení, přezdívky, vystrčení jedince na okraj kolektivu), velice často mezi dívkami
- 2) **fyzická agrese a psychická manipulace** – lehká fyzická agrese (kopnutí, štípnutí, psychická manipulace, zastrašování oběti), oběť začíná mít strach (útěk do záškoláctví, sebepoškozování, noční děsy...), agresor kompenzuje své napětí na oběti, vzniká u něho závislost na šikaně
- 3) **vytváření jádra** – ve skupině (třída) vzniká hlavní jádro agresorů, kteří napadají a tlačí na oběť, oběť je nucena k ponižujícím úkonům, často je zmodřená, zkopaná, přestává komukoliv věřit, pro kolektiv je velice výhodná, potenciální účastníci šikany jsou i neaktivní děti (ať kopnou raději jeho, hlavně, že to nejsem já), agresori si vybírají ze skupiny „hlídače“, kteří stojí u dveří, hlídají, jestli nejde učitel, šikana je skrytější a promyšlenější, **třída je nejnebezpečnější místo pro šikanu!!!**
- 4) **vytváření norem** – totální rozložení kolektivu, začíná šikanovat většina jedinců ze skupiny – aktivně (fyzicky napadá oběť), nebo pasivně (vymýšlí nové způsoby trápení oběti...), zapojují se i dívky (často velice krutě), př. pálení drátem, pupendo, šátek, u oběti dochází k prvnímu paradoxnímu převratu osobnosti, začíná se chovat nenormálně (šaškuje, baví třídu, aby se zavděčila), kolektiv začíná používat slovník nadřazenosti a podřazenosti (otrokáři a otroci, gestapo, Hitler, muklové, cikáni (i před učiteli), POZOR na shlédnutí

některých filmů (Gladiátor, Třetí říše), mohou být námětem pro šikanu, není-li problematika dostatečně vysvětlena

- 5) **totalita (dokonalá šikana)** – agresori nemají zábrany ublížit oběti, případně ji zabít, jsou totálně závislí na šikaně, u oběti nastává druhý paradoxní převrat osobnosti, miluje své agresory, stává se na nich závislá, neudá je (tzv. stockholmský syndrom) Učitelé se snaží řešit pouze první a druhé stadium šikany, ve třetím a čtvrtém stadiu nutno vyhledat odbornou pomoc (např. policie, okresní metodik prevence), páté stadium řešit nelze.

Příloha 3:

Plán proti šikanování - 2015

Úkoly pro pracovníky školy v oblasti prevence proti šikaně:

1. Ředitel školy
2. Pedagogický pracovník
3. Třídní učitel
4. Školní metodik prevence
5. Výchovný poradce

1. Ředitel školy	
Úkol	termín
Podporuje pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky a učiteli	Průběžně
Zajistí další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů, v podpoře a upevňování zdravých třídních norem žáků jako prevenci šikanování	Dle plánu školy
Zajistí další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování.	Dle plánu školy
Vytváří systém aktivit školy v oblasti prevence šikanování a násilí. Vychází přitom z komplexního pojetí preventivní strategie (Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, MŠMT č.j. 21291/2010-28 a součást Minimálního preventivního programu školy).	Dle plánu školy
Zajistí vzdělávání pracovníků (pedagogických i nepedagogických) v akreditovaných kurzech k problematice šikanování.	Dle plánu školy
Zajistí vzdělávání školního metodika prevence ve specializačním studiu Sb.	Dle plánu školy
Zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky, zaměří se na prostory, kde k šikanování	Dle plánu školy

již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.	
Zajistí, aby pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý školní kolektiv. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování.	Dle plánu školy
Zajistí finanční prostředky na doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného chování a šikanování	Dle plánu školy
Ve školním řádu jasně stanoví pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.	Dle plánu školy
Vytvoří školní Program proti šikanování, tento program se stane součástí Minimálního preventivního programu, zejména na krizovém plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde	Dle plánu školy
Zajistí, aby s krizovým plánem byli vždy na začátku školního roku prokazatelně seznámeni žáci (přiměřeně jejich věku) a jejich zákonní zástupci.	Dle plánu školy
Zajistí formy spolupráce s dalšími institucemi při řešení šikany (pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR).	Dle plánu školy
Zpracuje do klasifikačního řádu výchovná opatření pro potrestání agresorů: - Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia na střední škole. - Snížení známky z chování. - Převedení do jiné třídy.	Dle plánu školy
Zajistí spolupráci se specializovanými institucemi, se kterými bude škola spolupracovat v případě zjištění šikany.	Dle plánu školy
Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.	Při zjištění
V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.	Při zjištění
V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu.	Při zjištění
V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní	Při zjištění

výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.	
Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany.	Při zjištění
Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) oznámí tuto skutečnost Policii ČR.	Při zjištění
Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.	Při zjištění
V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů	Při zjištění
Informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí	Při zjištění

2. Pedagogický pracovník

Úkol	termín
Seznámí se s charakteristikou šikanování a projevy šikanování	Průběžně
Zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytváří podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů).	Průběžně
Předchází šikanování mezi žáky, projevy šikanování neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.	Průběžně
Rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.	Průběžně
Vede důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhá rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.	Průběžně
Zajistí dodržování školního řádu, kde budou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.	Průběžně
Bude znát metody vyšetřování šikanování pro počáteční šikanu i pokročilou formu šikany.	Průběžně
Bude dodržovat výchovná opatření v klasifikačním řádu při potrestání agresorů: - napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia na střední škole. - snížení známky z chování. - navržení převedení do jiné třídy.	Při zjištění
Bude dodržovat v souladu s pracovním řádem dohled nad	Dle plánu

žáky, zaměří se na prostory, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.	školy
Bude se podílet na realizaci Programu proti šikanování (součást Minimálního preventivního programu), zejména na krizovém plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.	Dle plánu školy
Informují-li rodiče o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
Má-li podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.	Při zjištění
Informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.	Při zjištění

3. Třídní učitel

Úkol	termín
Seznámí se s charakteristikou šikanování a projevy šikanování	Průběžně
Zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytváří podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů).	Průběžně
Předchází šikanování mezi žáky, projevy šikanování neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.	Průběžně
Rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.	Průběžně
Vede důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhá rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.	Průběžně
Zajistí dodržování školního řádu, kde budou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.	Průběžně
Bude znát metody vyšetřování šikanování pro počáteční šikanu i pokročilou formu šikany.	Průběžně
Vytváří dobré vztahy uvnitř třídního kolektivu, zabývá se vztahy v třídním kolektivu.	Průběžně
Vytváří pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do	Průběžně

třídního kolektivu a vytváří dobré sociální klima třídy.	
Posiluje a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy.	Průběžně
Bude dodržovat v souladu s pracovním řádem dohled nad žáky, zaměří se na prostory, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.	Dle plánu školy
Bude se podílet na realizaci Programu proti šikanování (součást Minimálního preventivního programu), zejména na krizovém plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.	Dle plánu školy
Zajistí, aby žáci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní kolektiv. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování.	Dle plánu školy
Seznámí prokazatelně s krizovým plánem vždy na začátku školního roku žáky (přiměřeně jejich věku) a jejich zákonné zástupce.	Dle plánu školy
Bude dodržovat výchovná opatření v klasifikačním řádu při potrestání agresorů: - napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia na střední škole. - snížení známky z chování. - navržení převedení do jiné třídy.	Při zjištění
Informují-li rodiče o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
Má-li podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.	Při zjištění
Informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.	Při zjištění
Informuje dotčené rodiče o vyšetřování šikany.	Při zjištění

4. Školní metodik prevence

Úkol	termín
Seznámí se s charakteristikou šikanování a projevy šikanování	Průběžně
Zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytváří podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů).	Průběžně
Předchází šikanování mezi žáky, projevy šikanování neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.	Průběžně
Rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.	Průběžně
Vede důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhá rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.	Průběžně
Zajistí dodržování školního řádu, kde budou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.	Průběžně
Bude znát metody vyšetřování šikanování pro počáteční šikanu i pokročilou formu šikany.	Průběžně
Bude dodržovat v souladu s pracovním řádem dohled nad žáky, zaměří se na prostory, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.	Dle plánu školy
Bude se podílet na realizaci Programu proti šikanování (součást Minimálního preventivního programu), zejména na krizovém plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.	Dle plánu školy
Zajistí doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného chování a šikanování.	Dle plánu školy
Bude se podílet na realizaci Programu proti šikanování (součást Minimálního preventivního programu), koordinuje činnost při tvorbě krizového plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.	Dle plánu školy
Zpracuje přehled specializovaných institucí včetně kontaktů, se kterými bude škola spolupracovat v případě zjištění šikany	Dle plánu školy
Bude dodržovat výchovná opatření v klasifikačním řádu při potrestání agresorů: - napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia na střední škole. - snížení známky z chování.	Při zjištění

- navržení převedení do jiné třídy.	
Informují-li rodiče o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
Má-li podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.	Při zjištění
Informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.	Při zjištění

5. Výchovný poradce

Úkol	termín
Seznámí se s charakteristikou šikanování a projevy šikanování	Průběžně
Zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytváří podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů).	Průběžně
Předchází šikanování mezi žáky, projevy šikanování neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.	Průběžně
Rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.	Průběžně
Vede důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhá rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.	Průběžně
Zajistí dodržování školního řádu, kde budou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.	Průběžně
Bude znát metody vyšetřování šikanování pro počáteční šikanu i pokročilou formu šikany.	Průběžně
Bude dodržovat výchovná opatření v klasifikačním řádu při potrestání agresorů: - napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia na střední škole. - snížení známky z chování. - navržení převedení do jiné třídy.	Při zjištění
Bude se podílet na realizaci programu proti šikanování (součást Minimálního preventivního programu), zejména na	Dle plánu školy

krizovém plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.	
Bude dodržovat v souladu s pracovním řádem dohled nad žáky, zaměří se na prostory, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.	Dle plánu školy
Bude se podílet na realizaci Programu proti šikanování (součást Minimálního preventivního programu), zejména na krizovém plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.	Dle plánu školy
Informují-li rodiče o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
Má-li podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.	Při zjištění
Informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.	Při zjištění

Příloha 4:

Doporučená literatura z oblasti školního šikanování

Kolář, M.: Skrytý svět šikanování ve školách, Portál, Praha 1997, 2000

Řičan, P.: Agresivita a šikana mezi dětmi, Portál, Praha 1995

Parry, J., Carington, G.: Čelíme šikanování – sborník metod. Metodický materiál IPPP, Praha 1995

Fontana, D.: Psychologie ve školní praxi, Portál, Praha 1997

Kolář, M.: Bolest šikanování. Cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách, Portál, Praha 2001

Časopisy: Kolář, M.: Omyly kolem šikanování, Moderní vyučování, č. 9/1997

Fojtíková, Z.: Cesta k nápravě, Rodina a škola č. 6-7/2000

Fojtíková, Z.: Nebezpečná epidemie. Cyklus o šikaně s dr. Kolářem. Rodina a škola č. 3, 4, 5, 6-7, 8-9, 10, 11, 12/2000

Kolář, M.: Poplachový plán při výbuchu brutální šikany. Školní "lynčování" vyvolává zatím jen bezmoc. Bezpečnostní teorie a praxe, in Sborník Policejní akademie ČR, č. 1/2000

Kolář, M.: Soudce Lynch na českých školách? Vyšetřování a léčba specifických typů šikan. in Sborník "Prevence šikanování ve školách", Institut pedagogickopsychologického poradenství ČR, Praha 1998